

לאור האירועים האחרונים בירושלים.

אם יש משהו שאפשר ללמוד מהמשבר הנוכחי הוא שקונספציית "ניהול הסכסוך" תוך העמקת השליטה הישראלית, המשך האפליה, ההזנחה וטיפולים נקודתיים קוסמטיים יכולה להתרסק בכל רגע. ירושלים תחת המדיניות הנוכחית היא מתוחה עד להתפקע, כששקט תעשייתי יחסי נשמר בה בקושי רב גם בימי שגרה. כל אירוע, ובטח אירועים כמו רציחתם של גיל-עד שער, נפתלי פרנקל, אייל יפרח ומוחמד אבו-חדיר ז"ל על גלי האלימות שבאו בעקבותיהם – מביא אותה אל מעבר לסף.

האירועים האלימים האחרונים בירושלים מציינים תמונה של הגורמים השונים הפעילים בעיר. תמונה זו אינה רק עגומה, אלא מגלה גם כוחות חיוביים חזקים אשר צמחו בירושלים בשנים האחרונות. הרבה ממה שמתרחש כעת הוא תוצאה של תהליכי עומק אותם תיארונו – לפעמים התרענו מפניהם - בנייתוחים וניירות העמדה שפרסמנו בשנים האחרונות.

ירושלים המזרחית היא המקום היחיד מעבר לקו הירוק שבו מאות אלפי פלסטינים נמצאים בחיכוך יומיומי עם ישראלים ועם הרשויות הישראליות. בשנים האחרונות היו מי שניסו לטעון שהשקט היחסי בירושלים מעיד על השתלבותם של תושבי מזרח העיר בישראל ואף על רצון להישאר תחת שליטתה. למרבה הצער, הזמן הזה שימש את הרשויות לא כדי לתקן, אלא כדי להפוך את ירושלים ל"נון – אישיו". השנים האחרונות לא נוצלו לשינוי אמיתי ובניית יחסים בריאים יותר בין הקהילות אלא להיפך: האפליה וההזנחה נמשכו ללא שינוי מהותי, ההתנחלויות בשכונות הפלסטיניות המשיכו לגדול, ולאילו נוספה גם תופעה של אלימות לאומנית מצד יהודים.

מצב דברים זה איננו בר קיימא. רציחתו של מוחמד אבו-חדיר ז"ל אמנם הציתה את גלי האלימות הנוכחים, שהתפשטו לכל רחבי מזרח העיר, אולם אלה באו על רקע מדיניות ישראלית מתמשכת שמסרבת להכיר בכך שבירושלים חיות שתי קהילות. יחסים תקינים יותר של הרשויות, ובראשם העירייה והמשטרה עם תושבי העיר הפלסטינים - אותם הן מחויבות לשרת - היו יכולים, אולי, להוריד את גובה הלהבות.

מעקב מתמשך של עיר עמים מראה על פעילות רציפה וחריש עומק של גורמים אלימים שבסיסם אינו בירושלים אך הם פועלים בקרב נוער בהצלחה לא מבוטלת. בולטים ביניהם הם ארגון 'להב"ה' של בני גופשטיין שבאמתלה של "מלחמה בהתבוללות" מעודדים פגיעה בערבים באשר הם. ותלמידי הרב גינזבורג מיצהר, שמקרבם יצא הספר 'תורת המלך' ומקושרים לתופעה שמכונה בתקשורת "תג מחיר". במיוחד בולטת הקורלציה בין זמן נוכחותם בירושלים – לפעמים עקב הרחקה מהגדה המערבית ע"י צו אלוף הפיקוד – לדיווחים על אירועי אלימות נגד ערבים בעיר.

פנינו עם הממצאים לעיריית ירושלים, למשטרת ישראל ולוועדת החינוך של הכנסת. הצענו לשלב התייחסות קונקרטיית לתופעה זו בתכנית 'עיר ללא אלימות' ורעיונות נוספים. היום אפשר לומר שהרשויות הישראליות כשלו במניעת ההסתה הזו ובהפסקת פעילותם של האחראים לה.

החברה האזרחית היהודית המתונה בירושלים התעוררה כמעט מיד, והראתה הן את כוחה הרב והן עד כמה היא חיונית לתפקודה התקין של העיר. העצרות, ההפגנות, המפגשים והיוזמות השונות להרגעת השטח שאורגנו במהירות מהוות לא רק משקל נגד לכוחות הקיצוניים, אלא גם מראות לאזרחים מכל גווי הקשת הפוליטית- שהאלימות מקרבינו מייאשת ומפחידה אותם- שהם אינם לבד ואינם מיעוט.

רבות נאמר על צמיחתה המהירה של החברה האזרחית הצעירה בירושלים בשנים האחרונות והשפעתה החיובית על החיים במערב העיר, אך בשנתיים האחרונות הארגונים הללו התחילו להפנות את תשומת לבם גם לנעשה במזרח העיר, מתוך הבנה שמעמדת ההובלה שלקחו לעצמם בה הם אינם יכולים להרשות לעצמם להתמקד רק במגזר שלהם.

תפקודה של עיריית ירושלים במשבר הזה ישפיע רבות על האופן שבו יתפתח. ראש העיר גינה את הרצח של מוחמד אבו חדיר ושוחח עם אביו לאחר הודעת המשטרה על מעצר החשודים. גורמים שונים בעירייה פועלים, בעיקר מאחורי הקלעים, על מנת לתת מענה ראוי ולהפחית את האלימות בכל חלקי העיר. אך העירייה עושה זאת עדיין תחת הצהרת "ירושלים המאוחדת" ולא הכרה בזכותה של קהילה לאומית נוספת לעיר הזאת.

ימים ספורים לפני התפרצות האלימות [קיבלה הממשלה החלטה](#) שמניעה חיזוק הריבונות הישראלית בירושלים באמצעות שיטור מוגבר ובתוספת קטנה של תקציבים עבור שירותים ותשתיות. מדברי ההסבר לתכנית עולה שגם הסכומים הקטנים יחסית שיועדו לתשתיות ושירותים בשכונות הפלסטיניות נועדו כדי לשכך את האלימות. כלומר, במקום לספק לתושבים את השירותים והתשתיות שהרשויות מחויבות לספק מעצם ההחלטה על הסיפוח לישראל, תולה הממשלה את תכניתה בגורמי האלימות.

ירושלים כיום לא יכולה להסתפק בפעולות נקודתיות. המצב דורש שינוי עמוק, טיפול שורש, והתגייסות של הממשלה, עיריית ירושלים והחברה האזרחית. עד לכינונו של הסדר מדיני מוסכם על עתיד ירושלים, חייבת להתקיים כאן מדיניות חדשה של חוסר סובלנות לאלימות, ביטול הפערים בתשתיות ושירותים, והכרה בכך שעיר זו היא עירם של שני העמים שחולקים אותה.

נקווה לבשורות טובות ולימים שקטים יותר.